

ubiektywny przegląd najciekawszych spotkań autorskich Torunia w roku 2010

W dobie niepokojących doniesień o wciąż malejącym poziomie czytelnictwa w Polsce można zastanawiać się nad zasadnością organizowania spotkań autorskich, których głównym i podstawowym założeniem jest jego promocja. Jeśli do kompletu niesprzyjających okoliczności dodamy jeszcze możliwość wyboru z bogatego kalendarium imprez miejskich wielu alternatywnych inicjatyw okołokulturalnych, które – lepiej rozreklamowane i wypromowane – często wygrywają w wyborach mieszkańców Torunia, moglibyśmy od razu uznać za bezcelowe wspieranie projektów kulturalnych związanych bezpośrednio lub pośrednio z książką i czytaniem. W tej sytuacji tym bardziej cieszy fakt, że mimo pozornie niesprzyjających warunków instytucje kulturalne naszego miasta nie ustają w wysiłkach i rokrocznie oferują środowisku lokalnemu możliwość bezpłatnego i zróżnicowanego programowo obcowania z pisarzami i twórcami, a szeroka oferta ciekawych spotkań autorskich sprawia, że każdy czytelnik jest w stanie znaleźć coś atrakcyjnego dla siebie. Ubiegły rok 2010 nie należał do wyjątków i pozwolił osobom zainteresowanym oraz stałym bywalcom imprez wybierać w bogatej ofercie spotkań z pisarzami, poetami i artystami.

Spotkania autorskie na stałe wpisane w kulturalny obraz Torunia zajmują silną liczebną pozycję w kalendarzu wydarzeń miejskich. Wystarczy wspomnieć, że w zeszłym roku odbyło się ich ponad pięćdziesiąt, z czego część w formie festiwalu o ugruntowanej już renomie i organizowanych cyklicznie. Najstarsza taka impreza – Toruński Festiwal Książki – odbywa się od 1995 r. w Centrum Kultury Dwór Artusa (dalej: CKDA), a mieszkańcy naszego miasta mogli uczestniczyć ostatnio w jego szesnastej odsłonie. Dużą popularnością cieszył się także Festiwal 4 Pory Książki identyfikowany z Wojewódzką Biblioteką Publiczną – Książnicą Kopernikańską (dalej: WBP-KK), która także przez taką działalność realizuje swoje podstawowe zadania i cele statutowe wynikające z ustawy o bibliotekach. Oprócz tych sztablarowych projektów pojawił się szereg mniejszych – co nie znaczy że mniej interesujących – inicjatyw. „Rozwojowo” zapowiada się blok autorski organizowany w obrębie konwentu Gier i Fantastyki „Copernicon”, który w 2010 r. po raz pierwszy został zorganizowany z dużym rozmachem i zgromadził śmietankę twórców polskiej literatury fantastycznej. Okazja do spotkań z pisarzami pojawiła się też w Filiach Książnicy Kopernikańskiej w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki, w Galerii Sztuki Wozownia, na Dworze Poetów i Pisarzy w gościnnych progach Dworu Artusa.

Wprawdzie wiosna od lat jest w Polsce świętem książki, lecz grafik zeszłorocznych toruńskich spotkań autorskich układał się odmiennie. Pierwsze imprezy pojawiły się w marcu, natomiast większość przypadła na drugą połowę roku, kiedy wystartowały edycje największych festiwalu, a od września do grudnia odbywały się nawet cztery spotkania w miesiącu. Można powiedzieć, że oficjalne otwarcie sezonu na promocję czytelnictwa rozpoczęło się w maju, za to od razu mocnym akcentem – szeroko zakrojonym projektem Literatura na Kółkach adresowanym do

dzieci i młodzieży. Festiwal ten, już po raz czwarty organizowany przez Książnicę Kopernikańską, za główny cel postawił sobie zainteresowanie polską literaturą współczesną dzieci z Torunia i podregionu toruńsko-włocławskiego, skupione wokół działających tam bibliotek publicznych. W trakcie przeprowadzonych w Filiach Książnicy dwunastu imprez z autorami spotkało się 855 potencjalnych czytelników w wieku od 6 do 14 lat. Dzieci uczestniczyły w grach i zabawach przygotowanych przez twórców, czas wypełniało także wspólne czytanie książek i ciekawe warsztaty (np. zajęcia plastyczne prowadzone przez Roksanę Jędrzejewską-Wróbel podczas spotkania w Filii nr 10, które odbyło się 19 maja).

Coraz większa wprawa w organizacji festiwalu i ciekawe scenariusze spotkań sprawiły, że marka Literatury na Kółkach stała się ceniona i rozpoznawalna, co z pewnością pomogło zgromadzić czołówkę twórców literatury dziecięco-młodzieżowej, ilustratorów i tłumaczy książek dla dzieci. Do Torunia zawitał m.in. Wojciech Widłak, redaktor miesięcznika „Dziecko” i autor popularnego cyklu o Panu Kuleczce (spotkał się z czytelnikami 21 maja w Filii nr 9), Paweł Beręsewicz, twórca sympatycznej rodziny Ciumków, której przygody liczą sobie już cztery tomy (spotkanie odbyło się 11 czerwca w Filii nr 11) oraz ceniona pisarka Joanna Olech, autorka uwielbianych przez młodych czytelników książek *Pompon w rodzinie Fisiów* i *Pulpet i Prudencja: Smocze Pogotowie Przygodowe* (gościła 8 czerwca w Filii nr 6). Dużym zainteresowaniem cieszyło się spotkanie z Michałem Rusinkiem, tłumaczem, literaturoznawcą i autorem poradników dla dzieci pt. *Jak przeklinać?* i *Jak robić przekręty?*, które zgromadziło w Filii nr 14 przy ulicy Łyskowskiego 29/35 ponad setkę uczestników. Inni autorzy, którzy przyjechali do młodych toruńczyków to m.in.: poetka Agnieszka Frączek, Jacek Dubois, autor liczącego trzy tomy cyklu *Egipt*, pisarka Barbara Gawryluk oraz poeta i prozaik Łukasz Dębski. Festiwal zakończyło spotkanie z kultową pisarką i autorką wielu klasycznych książek dla dzieci i młodzieży, laureatką Orderu Uśmiechu Wandą Chotomską, która przed zgromadzoną w Filii nr 12 widownią liczącą ponad sześćdziesięciu młodych czytelników opowiadała o swoich ulubionych bohaterach literackich i recytowała własne wiersze, a na zakończenie tradycyjnie już podpisywała książki rymowanymi dedykacjami. Wszystkie działania promocyjne zostały zaplanowane, przygotowane i zrealizowane przez pracowników Książnicy Kopernikańskiej. Impreza zakończyła się sukcesem i udowodniła, że spotkania takie są niezwykle pożyteczne, edukują pokolenia młodych czytelników, wyrabiają w dzieciach nawyk uczestnictwa w podobnych przedsięwzięciach, wykształcają wśród młodych postawę szacunku dla książki i biblioteki oraz pokazują ciekawe możliwości spędzania wolnego czasu. Dają także szeroki i urozmaicony dostęp do twórcy – udowadniają, że pisarz to nie tylko postać z telewizora lub zdjęcie z czwartej strony okładki, pozwalają na bezpośrednią rozmowę o ulubionych bohaterach, zadanie pytania i otrzymanie autografu. Wysoka frekwencja na spotkaniach oraz niesłabnące nimi zainteresowanie najlepiej pokazały, że cel postawiony przez organizatorów został osiągnięty.

Dla dorosłych czytelników CKDA zorganizowało 7 maja 2010 r. w ramach cyklu „Dwóć poetów i pisarzy” spotkanie pod nazwą „Proza Północy”, na którym swoje najnowsze książki prezentowali felietonista i prozaik Mariusz Sieniewicz oraz współzałożyciel i redaktor toruńskiego czasopisma „Undergrunt” Filip Onichimowski. Nazwa spotkania nawiązywała do tzw. Literatury Północy – tym określeniem obejmuje się ogół twórców i działań literackich związanych ze współczesną literaturą Warmii i Mazur, Kujaw i Pomorza Gdańskiego, a wieczór autorski poprowadził związany z tym środowiskiem toruński dziennikarz Grzegorz Giedrys. Autorzy

zachęcali do lektury swoich najnowszych książek – Sieniewicz promował *Miasto Szklanych Słoni*, Onichimowski zaś *Człowieka z Palermo*, dyskutowali o kondycji twórczości związanej z ośrodkiem toruńsko-bydgoskim i olsztyńskim, komentowali lokalne inicjatywy kulturalne. Na spotkaniu można było nabyć książki obu autorów przy specjalnie przygotowanych na tę okazję stoiskach Wydawnictwa Znak i Wydawnictwa Jan Ka.

W okresie letnio-wakacyjnym nie odbywały się spotkania promocyjne i autorskie, lecz był to czas intensywnych przygotowań do najpopularniejszego festiwalu literackiego 4 Pory Książki, odbywającego się równolegle w kilku miastach Polski. W Toruniu za jego organizację odpowiadała już po raz trzeci WBP–KK. Charakter festiwalu pozwolił na wprowadzenie książki w przestrzeń publiczną, umożliwił jej dotarcie nie tylko do stałych bywalców biblioteki, ale także do odbiorców przypadkowych. Cykliczność festiwalu sprawiła, że dyskusja o literaturze i zjawiskach kulturalnych trwała dłużej i była obecna w mediach kilkakrotnie w ciągu trzech jesiennych miesięcy. Główną atrakcją zeszłorocznej edycji były spotkania autorskie i panele dyskusyjne z udziałem cenionych pisarzy, ludzi kultury i sztuki oraz dziennikarzy, skupione w trzech blokach tematycznych: Pora Faktu, Pora Prozy i Pora PopLit, czyli inaczej Festiwal Literatury Popularnej.

Pierwsza odsłona, poświęcona literaturze *non-fiction*, która od lat święci triumfy na listach bestsellerów i ma w Polsce wielu wybitnych przedstawicieli, została zainaugurowana 20 września spotkaniem z dziennikarzem i podróżnikiem Jackiem Wanem. Nie było to tradycyjne spotkanie autorskie, gdyż Wan nie ma w swoim dorobku żadnej książki, ale pogadanka na temat kondycji zawodu reportera-observatora i jego roli w dzisiejszym świecie. Wieczór podzielono na dwie części – w pierwszej Wan, warszawski korespondent japońskiej telewizji Nippon News Network, opowiadał o kodeksie etycznym japońskich mediów oraz o systemie pracy japońskich dziennikarzy, który zasadniczo różni się od przyjętego w naszym kraju. Ciekawie opisywał początki swojej działalności dziennikarskiej w Polsce, przypadające na burzliwy okres upadku komunizmu i zmian ekonomiczno-społecznych. W drugiej części spotkania uczestnicy obejrzeli film „Japonia: Historia miłości i nienawiści” w reż. Seana McAllistera, a po projekcji Jacek Wan odniósł się do przedstawionych w nim wydarzeń. Interdyscyplinarny charakter spotkania uatrakcyjnił jego formułę i stał się ciekawym wstępem i zachętą do samodzielnego odkrywania Japonii.

W kolejnym dniu festiwalu czytelnicy spotkali się z niezależnym dziennikarzem i fotografem Konradem Piskalą, który promował swój najnowszy reportaż *Sudan: Czas bezdechu*. Piskala wielokrotnie bywał w Azji i na Bliskim Wschodzie, a swoje reportaże i fotoreportaże z podróży do Afryki zamieszczał m.in. w „Rzeczpospolitej”, „Podróżach” i „Voyage”. Podczas spotkania autor wielokrotnie podkreślał, że Sudan nie doczekał się w Polsce należytego opracowania i omówienia, przez co jest nadal tematem intrygującym i atrakcyjnym dla czytelników. Ciekawie zarysował historię tego kraju, skupiając się na takich zagadnieniach jak wyniszczająca wojna domowa i wielka epidemia głodu, która była jej następstwem na początku lat 90., ale też przedstawił nastroje panujące obecnie w Sudanie – zagadnienia tolerancji, prawa kobiet, oddziaływanie prasy lokalnej. W odpowiedzi na pytanie o fikcję w reportażu – czy jest dopuszczalna i możliwa z dziennikarskiego punktu widzenia – stwierdził: „Nie wiem gdzie przebiega granica pomiędzy dziennikarzem a literatem. Jestem za to pewien, że reporter musi być rzetelny, musi pisać o faktach i pewnikach, że nie może manipulować. Może natomiast widzieć świat po swojemu i stąd zapewne te wszelkie rozbieżności i zarzuty o naginanie faktów,

jakie często kierowane są pod adresem nas dziennikarzy”. Oba spotkania z reporterami odbyły się w Filii nr 1 przy ulicy Jęczmiennej 23, a prowadził je toruński dziennikarz TVN 24 Tomasz Pasiut.

W trzecim dniu Pory Faktu organizatorzy zaprosili na wieczór autorski Włodzimierza Nowaka, który od lat jest zaliczany do czołówki polskich dziennikarzy prasowych. Na co dzień Nowak współpracuje z „Gazetą Wyborczą”, jego reportaże były wielokrotnie nagradzane w kraju i za granicą (m.in. Grand Press w 2004 r. i Polsko-Niemiecką Nagrodą Dziennikarską w 2009 r.). Uznanie czytelników i krytyków przyniosły mu dwa zbiory reportaży opublikowane w Wydawnictwie Czarne – *Obwód głowy* (2007), który znalazł się w finale Nagrody Literackiej Nike w 2008 r., i *Serce narodu koło przystanku* (2009), nominowane w 2010 r. do Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego za Reportaż Literacki. Podczas spotkania Nowak podzielił się z czytelnikami tajnikami swojego warsztatu, opowiadał o kryteriach doboru tematu, żmudnych przygotowaniach do rozmowy z bohaterami reportażu i ostatecznym etapie pracy nad tekstem. Jako dziennikarz specjalizujący się w zagadnieniach biedy i bezrobocia, „Polski niewarszawskiej” oraz ludzi zmarginalizowanych i wykluczonych, głównie mieszkańców byłych PGR-ów, próbował wytłumaczyć czytelnikom, dlaczego dąży do ich zrozumienia i ma poczucie winy wobec tych, którzy nie zdążyli „załapać się” na zmiany ustrojowe i zostali wobec nich sami, a późniejsze lata jeszcze ten dysonans pogłębiły. Argumentował, że jego powinnością obywatelską i ludzką jest pokazanie, że obok wielkomiejskiego sukcesu i kultury konsumpcji istnieje też inna Polska, której nie widać w kolorowych czasopismach i telewizji. Na pytanie o ocenę i efekty polskiej transformacji Nowak odpowiedział: „Myślę, że jesteśmy gdzieś dalej, jednak wciąż wybijają takie nieprzerobione sprawy [...] zresztą gdybyśmy wywołali tutaj jakieś aktualne tematy, to pewnie wszyscy jak tu siedzimy, nie moglibyśmy się porozumieć. I to jest właśnie efekt tego, że pewnych rzeczy nie załatwiliśmy we właściwym czasie”. Mimo niewielkiej liczby uczestników na spotkaniu wytworzyła się atmosfera sprzyjająca ciekawej rozmowie, a z sali padały przemyślane pytania. Autor okazał się człowiekiem stonowanym i wyważonym, a o jego osiągnięciach i talencie niech świadczy fakt, że dzień po spotkaniu autorskim w Toruniu odebrał na X Międzynarodowym Festiwalu Literatury w Berlinie Nagrodę Literacką im. Georga Dehio za szczególne zasługi na polu dialogu międzykulturowego oraz zaangażowanie w dzieło polsko-niemieckiego zrozumienia i pojednania.

Niewątpliwie największą gwiazdą tej odsłony festiwalu był Wojciech Tochman, z którym czytelnicy spotkali się 23 września. Ten dziennikarz i reportażysta znany jest ze swojej imponującej działalności zawodowej i społecznej – w latach 1990–2004 współpracował z „Gazetą Wyborczą”, od 1996 do 2002 r. prowadził w TVP1 program poświęcony osobom zaginionym „Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie”, a kilka lat później założył Fundację ITAKA zajmującą się poszukiwaniem zaginionych i pomagającą ich rodzinom. Obecnie jego działania skoncentrowane są wokół fundacji Klub HEBAN, której jedynym zadaniem jest pomoc dzieciom we wsi Nyakinama w Rwandzie. Tochman jest autorem trzech tomów reportaży – *Schodów się nie pali* (2000), *Wściekły pies* (2007) i *Bóg zapłać* (2010) oraz trzech opowieści reporterskich – *Jakbyś kamień jadła* (2002), *Córeńka* (2005) i *Dzisiaj narysujemy śmierć* (2010), ma na koncie dwie nominacje do Nagrody Literackiej Nike, a jego teksty są tłumaczone na kilkanaście języków, m.in. angielski, francuski, niemiecki, szwedzki, bośniacki i rosyjski. W Toruniu Tochman opowiadał o swojej najnowszej książce poświęconej krwawej wojnie domowej w Rwandzie zakończonej ludobójstwem plemienia Tutsi przez grupę etniczną Hutu. Na miesiąc przed premierą

reportażu tłumaczył, dlaczego zdecydował się podjąć temat, mimo że przeczytał ponad sto poświęconych mu książek. Podkreślał, że starał się spojrzeć na konflikt w Rwandzie od strony ofiar, ich obecnego życia w cieniu tragedii, często w sąsiedztwie morderców odpowiedzialnych za śmierć członków rodziny. Autora pytano również o znane z jego poprzednich książek zjawisko ludobójstwa, które scharakteryzował w ten sposób: „Każde ludobójstwo jakie przeanalizujemy ma swoje podłoże. To jest proces, a ludobójstwo to końcowa faza tego procesu. Wszystkie ludobójstwa opisane przez ostatnie dwieście lat wyglądały bardzo podobnie i niemal zawsze miały takie same etapy. Dlatego tak ważne jest abyśmy znali te etapy, aby tego uczono w szkołach. Jest to niezbędne po to, żeby gdy tylko jeden czy drugi wariat w naszym sejmie zacznie dzielić i segregować ludzi w sposób nikczemny i haniebnym, to żeby nam zaraz zapaliła się czerwona lampka. Bo oto mamy pierwszą fazę procesu który – jeśli w porę nie zareagujemy – doprowadzić może do komory gazowej”. Dialog z publicznością zaowocował rozwinięciem wątku konfliktu w byłej Jugosławii, którym dziennikarz zajmował się kilka lat temu, z sali padały również pytania o dobór tematów do kolejnych reportaży, o kontakt z rozmówcami po opublikowaniu artykułu oraz o sposoby na odreagowanie trudów i radzenie sobie ze złymi emocjami po skończonej pracy. Na koniec ponaddwugodzinnego spotkania autor podpisywał swoje książki i bezpośrednio odpowiadał na pytania, których nie udało się zadać w trakcie oficjalnej części wieczoru autorskiego. Spotkania z Włodzimierzem Nowakiem i Wojciechem Tochmanem poprowadził Rafał Moczkodan w Filii nr 1 Książnicy Kopernikańskiej.

Dwa tygodnie po zakończeniu Pory Faktu nadeszła kolej na drugą część festiwalu, tym razem poświęconą prozie. Czytelnicy w ramach czterech spotkań mieli okazję uczestniczyć w wieczorach autorskich ośmiu twórców. Jako pierwsze odbyło się spotkanie nietypowe, bo aż potrójne – na fotelach dla gości zasiedli Irena Matuszkiewicz, Karina Obara i Tomasz Szlendak. Prawdziwą gratką dla wielbicieli polskiej prozy współczesnej było jednak spotkanie zorganizowane 13 października, gdy do Torunia zawitał ceniony powieściopisarz, krytyk literacki i historyk literatury Stefan Chwin, autor wielu cenionych powieści, z których najpopularniejsze to *Hanemann* (1995) *Esther* (1999) i *Złoty pelikan* (2003). Autor promował na spotkaniu swój najnowszy zbiór esejów zatytułowany *Samobójstwo jako doświadczenie wyobraźni* (2010), w którym dokonał przeglądu literackich samobójstw. Przed liczną zgromadzoną publicznością zajmując opowiadał o kulturze czytania w domu rodzinnym, dzieciństwie przypadającym na lata powojenne, a także o pierwszych lekturach i prywatnych mistrzach literatury. Interesujące okazały się również odpowiedzi na pytania dotyczące początków kariery literackiej oraz kondycję współczesnego środowiska literackiego, które pisarz nazwał „siedliskiem żmij” – „Jak rozmawia trzech literatów i jeden z nich opuści to grono, to można być pewnym, że ci dwaj go obgadają” – podsumował. Ubolewał nad słabą pozycją instytucji krytyka literackiego, który nie ma wśród polskich czytelników posłuchu, w odróżnieniu od literackich rynków zachodnich. Jedno z pytań o popularność autora w Niemczech zaowocowało interesującym wykładem o niemieckim rynku wydawniczym i formie spotkań autorskich, które często polegają na czytaniu tekstu w oryginale, aby niemiecka publiczność mogła osłuchać się z literacką odmianą języka. Uczestnicy wieczoru autorskiego dowiedzieli się także, że Stefan Chwin kolekcjonuje minerały oraz stare mapy i ryciny, a chętni mogli po spotkaniu otrzymać pamiątkowy autograf.

W kolejnym dniu Pory Prozy odbyło się podwójne spotkanie autorów z czytelnikami, a kluczem do jego zrozumienia okazał się aspekt towarzyski – goszczący

na Festiwalu Grażyna Plebanek i Krzysztof Varga okazali się przyjaciółmi z dzieciństwa, którzy wychowali się na tym samym warszawskim podwórku. Konfrontacja doświadczeń jednego osiedla, tych samych szkół i podobnej dziennikarskiej drogi zawodowej okazała się ciekawym wyzwaniem dla zgromadzonych na spotkaniu czytelników – mogli oni porównać nabyte przez pisarzy doświadczenia i ich wpływ na wybór artystycznych środków wyrazu. Plebanek, autorka bestsellerowego *Pudełka ze szpilkami* (2002) i *Dziewczyn z Portofino* (2005), tłumaczyła zgromadzonym jak ciężko jest pisać kobiecie o mężczyznach i jak wygląda u pisarki odkrywanie swojego pierwiastka męskiego w trakcie pracy nad książką. Mówiła, jak trudno pogodzić wszystkie role życiowe stojące przed kobietą – matki, żony, kochanki – z pisarstwem i ile wyrzeczeń i dobrej organizacji czasu pracy wymaga, aby osobista przestrzeń przeznaczona na działania literackie nie została zawłaszczona przez innych członków rodziny. Natomiast Krzysztof Varga zapytany o styl pracy stwierdził, że nie jest typem pracownika biurowego i pisze zrywami – potrafi przez kilka dni nie wychodzić z łóżka, w którym tworzy, aż do całkowitego wyczerpania, po którym następuje pustka i autor nie jest w stanie przez jakiś czas powrócić do tekstu i pisać dalej. Prowadzący spotkanie Grzegorz Giedrys pytał autorów o plany twórcze – oboje przyznali, że pracują nad nowymi projektami, jednak nie chcieli zdradzać zbyt wielu szczegółów. Varga podkreślił, że oprócz dyscyplinującego pisanie felietonów do cotygodniowej rubryki „Dużego Formatu” koncentruje się na większej produkcji fabularnej, która będzie się zasadniczo różniła od wydanego w 2008 r. i niezwykle popularnego wśród czytelników *Gulaszu z turula*. Spotkanie przebiegło w atmosferze wzajemnej zażyłości, a uczestnicy mieli okazję i przyjemność posłuchać ciekawej i przyjacielskiej rozmowy.

Zeszłoroczny festiwal 4 Pory Książki zakończono Porą PopLit, która odbyła się w dniach 15–18 listopada. Jak co roku ta część festiwalu była poświęcona szeroko pojętej literaturze popularnej oraz jej twórcom, a jej głównym założeniem było przyciągnięcie na imprezę znanych przedstawicieli innych zawodów sektora kultury, którzy przy okazji swoich działań „popelnili” wspomnienia lub autobiografie bądź stali się bohaterami opracowań lub biografii. Spotkania takie mają zawsze charakter sentymentalny i wspomnieniowy, są pełne anegdot i scenek rodzajowych z życia przedstawicieli polskiej kultury. Nie inaczej było tym razem – gościnne progi Książnicy Kopernikańskiej zgromadziły na czterech spotkaniach słynnych polskich aktorów: Alinę Janowską, Witolda Pyrkosza i Jerzego Gruzę oraz cenioną pisarkę, dziennikarkę i felietonistkę Marię Czubaszek. Wszystkie spotkania poprowadził toruński dziennikarz Jarosław Jaworski, a nazwiska znanych gości jak magnes przyciągnęły liczną publiczność, która tłumnie stawiała się w dużej sali budynku głównego Książnicy Kopernikańskiej.

Festiwal 4 Pory Książki zakończył się 18 listopada, w jego ramach zorganizowano 12 spotkań autorskich z 17 autorami, a łącznie wzięło w nich udział ponad tysiąc osób.

Ciekawym wydarzeniem na kulturalnej mapie Torunia był Festiwal Gier i Fantastyki „Copernicon 2010”, zorganizowany przez Stowarzyszenie Gier i Fantastyki „Perła Imperium” w dniach od 15 do 17 października. Konwent odbył się po raz pierwszy w tak bogatej i atrakcyjnej dla uczestników formie – oprócz wykładów, gier i prelekcji przeprowadzono kilkanaście spotkań z autorami powieści *fantasy* i *science-fiction*. Większość spotkań odbyła się 16 października w murach toruńskiego X Liceum Ogólnokształcącego przy placu św. Katarzyny 9 i miała nieformalny charakter. Czytelnicy mieli nieskrępowany dostęp do twórców, mogli bez ograniczeń zadawać pytania i sterować rozmową, gdyż przyjęto formułę spotkań

„na żywo”, bez twórczego scenariusza i moderatora dyskusji. Prelekcja toczyła się zwykle wokół inspiracji, z których autorzy korzystali podczas prac nad książkami, indywidualnych lektur, ale też była odzwierciedleniem osobistych zainteresowań i badań pisarzy, np. na spotkaniu z Mają Lidią Kossakowską sporo czasu zajęło omawianie angelologii jako dziedziny nauki opartej na teologii, parapsychologii i historii literatury, natomiast Anna Brzezińska skupiła się na wiedźmach, trucieliach, czarownicach i zaklinaczkach oraz ich roli w twórczości *fantasy*. Na spotkaniu w obrębie bloku autorskiego stawili się także: Jacek L. Komuda, historyk i autor powieści osadzonych w realiach XVII w., czołowy polski pisarz fantasty Jarosław Grzędowicz, publicysta i pisarz *science-fiction* Rafał A. Ziemkiewicz oraz Szczepan Twardoch i Dariusz Domagalski. Pewnym niedociągnięciem była słaba reklama całego przedsięwzięcia, która nie dotarła do szerszego grona potencjalnych zainteresowanych, a jedynie do ścisłej grupy pasjonatów skupionych wokół konwentu i kilku forów hobbystycznych. Należy mieć nadzieję, że doświadczenia minionego roku pozwolą organizatorom lepiej wykorzystać potencjał, który tkwi w zgromadzeniu w naszym mieście czołówki polskich twórców literatury *fantasy* i *science-fiction*.

Literacki koniec roku w naszym mieście od szesnastu lat należy do Toruńskiego Festiwalu Książki, imprezy organizowanej wspólnie przez CKDA i Urząd Miasta Torunia. Długa tradycja festiwalu, dobra marka i różnicowany program artystyczny rokrocznie przyciągają mieszkańców miasta na liczne prelekcje, otwarte wykłady poświęcone literaturze, wernisaże wystaw i dyskusje o książkach, a spotkania autorskie z czołowymi pisarzami są atrakcyjnym dopełnieniem przedsięwzięcia. Zeszłoroczna edycja festiwalu odbyła się w dniach od 29 listopada do 5 grudnia i skoncentrowała się na literackiej różnorodności – wśród zaproszonych gości był m.in. uznany przez krytyków i czytelników laureat Nagrody Literackiej Nike Wojciech Kuczok, który promował swoją nową powieść *Spiski. Przygody tatrzańskie* (2010), popularny krytyk kulinarny i dziennikarz Robert Makłowicz oraz wybitna filozof i teolog Halina Bortnowska, bohaterka wywiadu-rzeki *Wszystko będzie inaczej*. Organizatorzy festiwalu pomyśleli również o wielbicielach reportażu zapraszając jednego z czołowych jego przedstawicieli – Wojciecha Jagielskiego. Osobną kategorią programu były imprezy skierowane do najmłodszych czytelników (m.in. warsztaty literacko-plastyczne) oraz XXIV edycja Ogólnopolskiego Konkursu Poetyckiego „O Liść Konwalii” im. Zbigniewa Herberta, którego rozstrzygnięcie nastąpiło 4 grudnia.

Na spotkanie z Robertem Makłowiczem 1 grudnia w sali Wielkiej Dworu Artusa przyszło kilkadziesiąt wielbicieli jego książek, w których autor umiejętnie łączy zalety gawędy kulinarnej z nowoczesnym bedekerem i przewodnikiem turystycznym. Makłowicz, przez masowych odbiorców kojarzony z popularnym programem telewizyjnym „Podróże kulinarne”, a czytelnikom znany z takich publikacji, jak *C.K. Kuchnia* (1995), *Zjeść Kraków. Przewodnik subiektywny* (2001) i *DIALOGI języka z podniebieniem* (2003), promował w Toruniu swoją najnowszą książkę *Cafe Museum* (2010). Rozmowę zdominowały tematy kulinarne, przeplatane anegdotami z licznych podróży, a prowadzący spotkanie Marcin Czyżniewski wnikliwymi pytaniami starał się zgłębić zjawisko tzw. Mitteleuropy, któremu Makłowicz poświęcił wiele miejsca w swoich książkach. Według autora tzw. środkowoeuropejskość ukształtowała kulinarne, narodowe i społeczne stosunki obecnej wielonarodowej wspólnoty, wpłynęła na bogactwo i różnorodność kuchni regionalnych, których potencjału ani znaczenia Polacy jeszcze nie docenili. Makłowicz pasjonująco kreślił obraz własnej Europy, zdefiniowanej nie przez narzucone granice państwowe, ale

przez smaki i wyroby lokalne. Po części oficjalnej wieczoru uczestnicy mogli otrzymać autograf i indywidualnie zadać pytania, na które autor chętnie odpowiadał.

Kolejne spotkanie odbyło się 3 grudnia, tym razem w nastrojowej scenerii kafeтерии „Struna Światła”, a bohaterem wieczoru autorskiego był ceniony dziennikarz, korespondent i reporter Wojciech Jagielski, współpracujący na co dzień z „Gazetą Wyborczą”, francuskim dziennikiem „Le Monde” i BBC. Zasadnicza część rozmowy koncentrowała się wokół promowanej przez Jagielskiego książki *Nocni wędrownicy* (2009), w której opisał sytuację społeczno-polityczną Ugandy, jednego z najbardziej niespokojnych państw Afryki, od lat borykającego się z problemem dzieci-partyzantów. Prowadzący spotkanie Tomasz Pasiut pytał o kondycję zawodu reportera, o różnice między dziennikarzem a reportażyście oraz o wpływ nowinek technicznych na codzienną pracę korespondenta. Jagielski zajmująco opowiadał o początkach swojej kariery w Polskiej Agencji Prasowej i tzw. rejonizacji dziennikarzy, polegającej na przydzieleniu ich do konkretnych krajów i terenów świata, co skupiło jego ciekawość zawodową na Czeczenii, Bliskim Wschodzie, Kaukazie oraz krajach Afryki Południowej. Licznie zgromadzonym na spotkaniu studentom dziennikarstwa opisywał swój codzienny warsztat pracy polegający na systematycznym, kilkugodzinnym studiowaniu depesz, umiejętności selekcjonowania ważnych informacji, ciągłej nauce i analizie zachodzących na świecie zjawisk. Tłumaczył też, dlaczego po wielu latach pisania wyłącznie do gazet zdecydował się na publikację dłuższych powieści reporterskich – tylko w taki sposób mógł przekazać ogromny materiał zgromadzony przez lata i wyjaśnić genezę zjawisk, na co w prasie zwyczajnie nie ma miejsca. Jagielski odpowiadał też na szereg pytań, które padały z sali, m.in. o osobisty stosunek do Ryszarda Kapuścińskiego i jego najnowszej biografii pióra Artura Domosławskiego, o dalsze plany zawodowe i granice reportażu jako gatunku literackiego. Dziennikarz okazał się sympatycznym, bezpośrednim człowiekiem, opowiadał o swoim zawodzie z pasją i znanstwem, spotkanie trwało ponad dwie godziny w atmosferze niekłamanego zainteresowania i skupienia. Tygodniowe święto literatury zakończyło się 5 grudnia w pełni satysfakcjonując najmłodszych czytelników i dojrzałych smakoszy literatury.

W zeszłym roku odbyło się w naszym mieście ponad pięćdziesiąt spotkań autorskich, które były okazją do promocji czytelnictwa, rozmowy o książkach i literaturze. Dzięki swojej różnorodności dały one mieszkańcom Torunia możliwość obcowania z poetami, uznanymi pisarzami, kontrowersyjnymi twórcami oraz debiutantami, którzy stawiają dopiero pierwsze kroki na literackiej scenie kraju. Wszystkie były szansą na spotkanie z inspirującymi ludźmi, którzy dzielili się spostrzeżeniami na temat życia, twórczości, prywatnych mistrzów literatury, współczesności i relacji międzyludzkich. Starania pracowników WBP–KK i CKDA pokazały, że nie brakuje ani miejsc sprzyjających organizacji ciekawych spotkań z pisarzami, ani silnej grupy odbiorców – adresatów tychże. Liczba podejmowanych w zeszłym roku przedsięwzięć dowiodła, że popularyzacja czytelnictwa i spotkań autorskich nadal ma potencjał, a instytucje je organizujące widzą zasadność w swoim działaniu. Należy mieć nadzieję, że rok 2011 będzie równie atrakcyjny i zróżnicowany pod względem programowym i promocyjnym.

Kalendarium ważniejszych spotkań autorskich w Toruniu w 2010 roku

- 11 marca: spotkanie z **Marzeną Filipczak** promujące książkę *Jadę sobie. Azja. Przewodnik dla podróżujących kobiet*, Filia nr 14 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 26 marca: spotkanie autorskie z **Wojciechem Kassem**, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 5 maja: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Michałem Rusinkiem** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 14 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 7 maja: spotkanie z **Mariuszem Sieniewiczem** promujące książkę *Miasto Szklanych Słoni* i **Filipem Onichimowskim** promujące książkę *Człowiek z Palermo*, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 11 maja: spotkania autorskie dla dzieci i młodzieży z **Jackiem Dubois** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filie nr 8 i 12 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 11 maja: spotkanie z **Ryszardem W. Kluszczyńskim** promujące książkę *Sztuka interaktywna. Od dzieła-instrumentu do interaktywnego spektaklu*, Galeria Sztuki Wozownia;
- 14 maja: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Agnieszką Frączek** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 5 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 19 maja: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Roksana Jędrzejewską-Wróbel** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 10 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 21 maja: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Wojciechem Widłakiem** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 9 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 28 maja: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Rafałem Witkiem** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 8 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 1 czerwca: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Barbarą Gawryluk** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 16 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 8 czerwca: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Joanną Olech** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 6 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 11 czerwca: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Pawłem Beręsewiczem** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 11 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 11 czerwca: spotkanie z **Tomaszem Dalasińskim** w ramach projektu Wolny Rynek Poetycki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 15 czerwca: spotkania autorskie dla dzieci i młodzieży z **Łukaszem Dębskim** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filie nr 2 i 3 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 17 czerwca: spotkanie autorskie dla dzieci i młodzieży z **Wandą Chotomską** w ramach projektu Literatura na Kółkach, Filia nr 12 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;

- 8 września: spotkanie autorskie z **Wojciechem Bonowiczem** promujące książkę *Kapelusz na wodzie. Gawędy o księdzu Tischnerze*, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 20 września: spotkanie autorskie z **Jackiem Wanem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Faktu, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 21 września: spotkanie autorskie z **Konradem Piskalą** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Faktu, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 22 września: spotkanie autorskie z **Włodzimierzem Nowakiem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Faktu, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 22 września: spotkanie autorskie z **Wojciechem Tochmanem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Faktu, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 1 października: spotkanie z **Kariną Obarą** promujące książkę *Gracze*, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 11 października: spotkanie autorskie z **Ireną Matuszkiewicz, Kariną Obarą i Tomaszem Szlendakiem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Prozy, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 13 października: spotkanie autorskie ze **Stefanem Chwinem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Prozy, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 14 października: spotkanie autorskie z **Grażyną Plebanek i Krzysztofem Vargą** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Prozy, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 15 października: spotkanie autorskie z **Barbarą Kosmowską i Danielem Odiją** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Prozy, Filia nr 1 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 15 października: spotkanie autorskie z **Anną Brzezińską i Dariuszem Domagalskim** w ramach Festiwalu Gier i Fantastyki „Copernicon 2010”, Salon Empik w Toruniu;
- 15 października: spotkania autorskie z **Łukaszem Orbitowskim i Jarosławem Grzędowiczem** w ramach Festiwalu Gier i Fantastyki „Copernicon 2010”;
- 16 października: spotkania autorskie ze **Stefanem Twardochem, Jackiem L. Komudą, Rafałem A. Ziemkiewiczem, Mają Lidią Kossakowską, Marcinem Mortką i Rafałem W. Orkanem** w ramach Festiwalu Gier i Fantastyki „Copernicon 2010”;
- 17 października: spotkania autorskie z **Michałem Zygmuntem, Stefanem Dardą i Piotrem Rogożą** w ramach Festiwalu Gier i Fantastyki „Copernicon 2010”;
- 18 października: spotkanie autorskie z **ojcem Leonem Knabitem OSB** w ramach Międzynarodowego Festiwalu Gwiazd Forte Piano, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 25 października: spotkanie autorskie z **Małgorzatą Niezabitowską** promujące książkę *Składana wanna* w ramach Międzynarodowego Festiwalu Gwiazd Forte Piano, Centrum Kultury Dwór Artusa;

- 29 października: spotkanie autorskie z **Hanną Samson** w ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki, Filia nr 12 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 29 października: spotkanie autorskie z **Joanną Fabicką** w ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki, Filia nr 2 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 4 listopada: Wieczór Litewski połączony z promocją książki *Pogoń za Litwą* autorstwa toruńskich dziennikarzy **Jacka Kielpińskiego**, **Adama Luksa** i **Radosława Rzeszotka**, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 8 listopada: spotkanie z **Elli Hyciek** promujące książkę *Cosmopolis*, Filia nr 14 Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej – Książnicy Kopernikańskiej;
- 15 listopada: spotkanie z **Aliną Janowską** i **Dariuszem Michalskim** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Literatury Popularnej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna-Książnica Kopernikańska;
- 16 listopada: spotkanie z **Witoldem Pyrkoszem** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Literatury Popularnej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna-Książnica Kopernikańska;
- 17 listopada: spotkanie z **Marią Czubaszek** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Literatury Popularnej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna-Książnica Kopernikańska;
- 18 listopada: spotkanie z **Jerzym Gruzą** w ramach Festiwalu Cztery Pory Książki – Pora Literatury Popularnej, Wojewódzka Biblioteka Publiczna-Książnica Kopernikańska;
- 19 listopada: spotkanie z **Jackiem Dehnelem** w ramach projektu Wolny Rynek Poetycki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 1 grudnia: spotkanie autorskie z **Robertem Makłowiczem** promujące książkę *Cafe Museum* w ramach XVI Toruńskiego Festiwalu Książki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 2 grudnia: spotkanie autorskie z **Wojciechem Kuczokiem** w ramach XVI Toruńskiego Festiwalu Książki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 3 grudnia: spotkanie autorskie z **Wojciechem Jagielskim** w ramach XVI Toruńskiego Festiwalu Książki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 5 grudnia: spotkanie z **Haliną Bortnowską** i **Jolantą Steciuk** promujące książkę *Wszystko będzie inaczej* w ramach XVI Toruńskiego Festiwalu Książki, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 13 grudnia: spotkanie autorskie z **Jerzym Illgiem** promujące książkę *Mój znak. O noblistach, kabaretach, przyjaźniach, książkach, kobietach*, Centrum Kultury Dwór Artusa;
- 14 grudnia: spotkanie z **Anną Markowską** promujące książkę *Komedia sublimacji. Granica współczesności a etos rzeczywistości w sztuce amerykańskiej*, Galeria Sztuki Wozownia.

Monika Kozłowska